

Т. І. Гарановіч (МГЛУ, Мінск, Беларусь)

СТРУКТУРНА-СЕМАНТЫЧНЫЯ І ПРАГМАТЫЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ
АНГЛІЙСКІХ СІНТАКСІЧНЫХ ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ
СА ЗНАЧЭННЕМ АДПАВЕДНАСЦІ І ПАДАБЕНСТВА

У англійскай мове на аснове парнага злучніка *as... as* будуюцца 2 сінтаксічныя фразеалагізмы – *as good a(n) N as any* і *as Adj a(n) N as any*.

Сінтаксічныя фразеалагізмы (далей – СФ) разглядаюцца намі на аснове прац Н. Ю. Шведавай [1] і А. В. Вялічка [2, 3] і трактуюцца як прэдыкатыўныя структуры, якія прадстаўляюць сабой мадэлі з абагульненым суб'ектыўна-мадальным значэннем і характарызуецца ідыяматычнасцю, узнаўляльнасцю, а таксама наяўнасцю ў іх складзе пастаянных і пераменных лексічных кампанентаў.

СФ *as good a(n) N as any* мае структуру апавядальнага сказа. У ролі пастаянных кампанентаў выступаюць парны злучнік *as... as*, прыметнік *good* і займеннік *any*, у ролі пераменнага кампанента – назоўнік, які ў мадэлі прадстаўлены літарай *N*.

СФ рэалізуецца ў 4 структурных варыянтах:

1) Subj + to be + *as good a(n) N as any* (+ даданыя члены):

*The target and the man had walked away up a tree-lined road. It was **as good a place as any**. No cars parked in the road, no pedestrians* (G. Seymour).

*It is **as good a theory as any to explain share price movements*** (The Times).

2) Subj + to be + *as good as any N* (+ даданыя члены):

*But will you look at that boat's crew? Aren't they **as good as any men?*** (E. Elgin)

*This is **as good as any reason to love curlews**, Britain's biggest wading bird...* (The Daily Post).

3) Subj + to be + *as good as any* (+ даданыя члены):

*If you want a colloquial equivalent in English, Thickear might be **as good as any*** (J. Percival).

*England's players are **as good as any in the world** but they are stricken with fear playing at big tournaments* (The Sun).

4) Subj + predicate + *a(n) N + as good as any* (+ даданыя члены)/Subj + predicate + *as good + a(n) N + as any* (+даданыя члены):

*And yet, even though Alex gave a performance quite **as good as any** he had given in Taunton, he was not **as good as Banks**. The artifice showed* (S. Brett).

*If you feel you need an explanation for why the human race exists then this search provides **as good an answer as any*** (BBC).

У СФ можна вылучыць 2 асноўныя структурныя часткі, якія звязваюцца пры дапамозе *as... as*. У першых 3 варыянтах першы кампанент СФ выконвае функцыю іменнай часткі выказніка, а другі – акалічнасці параўнання:

Can't tell you precisely what weapon, but my guess of a piece of lead piping wrapped in a sock is as good as any (J.R.L. Anderson), (*as good* – іменная частка выказніка, *as any* – акалічнасць параўнання).

У чацвертым структурным варыянце СФ першая частка выконвае функцыю дапаўнення, а другая – акалічнасці параўнання:

I love them because, at their best, parties can be fun and life-enhancing and provide as good an excuse as any to drink champagne (The Daily Telegraph) (*as good an excuse* – дапаўненне, *as any* – акалічнасць параўнання).

Паколькі ў аснове СФ ляжыць парны злучнік *as... as*, па структуры *as good a(n) N as any* з'яўляецца параўнаннем.

Для аналізу лагічнай структуры СФ як параўнання мы ўжываем тэрміналогію М. І. Канюшкевіч і вылучаем 4 кампаненты: 1) кампарант – тое, што параўноўваецца; 2) кампарат – тое, з чым робіцца параўнанне; 3) падставу – агульную прымету, на аснове якой параўноўваецца кампарант і кампарат; 4) кампаратар – сродак выражэння кампаратыўных адносін паміж кампарантам і кампаратам [4].

Аналіз структуры СФ паказаў, што, акрамя падставы і кампаратара, якія з'яўляюцца пастаяннымі кампанентамі, ва ўсіх 4 варыянтах эксплікуецца кампарант. Кампарат выражаецца экспліцытна толькі ў другім структурным варыянце; у першым, трэцім і чацвертым варыянтах кампарат імплікуецца, але фармальна не выражаецца: *It was as good a place as any (place); the country's young players are as good as any (players) in the world; Alex gave a performance quite as good as any (performance)*.

СФ *as good a(n) N as any* мае значэнне адпаведнасці кампаранта асераднёнаму стандарту яго класа, пры гэтым адпаведнасць, згодна з «Тлумачальным слоўнікам беларускай мовы», мы разумеем як раўназначнасць, раўнацэннасць [5]:

'Do you think Sunday's a good day to go?' Irene placed a rack of toast on the table. 'It's as good as any,' said Juliet (A. Grey), 'нядзеля падыходзіць не горш, чым любы іншы дзень'

Joey Barton has claimed he is as good as any English midfielder, revealed a burning determination to revive his international career and urged Fabio Capello to make the national side a true meritocracy (The Guardian), 'ён нічым не саступае любому іншаму паўабаронцы'

Для карэктнага разумення абагульненага значэння СФ важна звярнуць увагу на тое, што пастаянны кампанент *good* ужываецца не ў сваім асноўным значэнні 'добры', а з семантыкай 'адпаведны, прымальны'. Такім чынам, *he is as good as any English midfielder* указвае менавіта на адпаведнасць канкрэтнага футбаліста агульнаму ўзроўню яго калег, але не на тое, што ўсе паўабаронцы добрыя, высокага класа.

Наша дэфініцыя значэння СФ карэлюе з яго трактоўкай у англамоўных крыніцах: згодна са слоўнікам выдавецтва «Макміллан», *as good a(n) N as any* значыць ‘не вельмі добры, але не горшы, чым любы іншы’ [6], а паводле слоўніка выдавецтва «Лонгман» – ‘не дасканалы, але, верагодна, лепшага не будзе’ [7].

Лагічную структуру СФ *as good a(n) N as any* можна прадставіць формулай $A - \text{гэта такое ж } B, \text{ як усе } B$, дзе A – гэта кампарант, а B – кампарат.

Аднак у залежнасці ад лексічнага напаўнення пераменных кампанентаў форма СФ у двух першых структурных варыянтах не заўсёды супадае з яго лагічнай структурай і можа абазначацца наступнымі формуламі:

1) $A - \text{гэта такое ж } B, \text{ як усе } B$.

Кампарант і кампарат абазначаюцца рознымі лексічнымі адзінкамі, пры гэтым асоба або аб’ект у пазіцыі A належыць да класа B . Форма СФ супадае з яго лагічнай структурай, а СФ не толькі канстатуе адпаведнасць кампаранта яго класу, але і ўсталёўвае ў сваёй рэматычнай частцы прыналежнасць кампаранта да класа кампарата:

When I reached the Old Street roundabout, it was time to pick an ultimate destination – which basically meant choosing somewhere to stay for the night. St James’s Park, famous for its bird-life, would be as good a place as any (M. Falk), ‘парк Сэнт-Джэймс (A) – гэта месца ў горадзе (B), і яно такое ж адпаведнае, як любое іншае месца ў горадзе (B)’.

West Brom’s Joleon Lescott believes Manchester City’s Sergio Aguero is as good as any striker in world football (BBC), ‘Серхіа Агуэра (A) – гэта нападаючы (B), і ён не горшы, чым любы іншы нападаючы у свеце (B)’.

2) $A - \text{гэта такое ж } A, \text{ як усе } A$.

Кампарант і кампарат абазначаюцца аднолькавымі лексічнымі адзінкамі, таму форма СФ не супадае з яго лагічнай структурай. Прыналежнасць кампаранта да класа кампарата прадстаўлена ў тэме выказвання і выступае як дадзеная інфармацыя. Такім чынам, СФ толькі канстатуе адпаведнасць кампаранта яго класу, пры гэтым кампарат імплікуецца, але фармальна не выражаецца:

‘I suppose this room is as good as any other,’ she said with a deliberate lack of enthusiasm (J. Mansell), ‘гэты пакой (A) такі ж адпаведны, як любы іншы пакой (A)’.

But that was 2003. Three’s coverage is now as good as any (The Times), ‘пакрыццё Тройкі (A) не горш за пакрыццё любога іншага канала (A)’.

У выпадках, калі кампарант і кампарат належаць да розных класаў асоб/аб’ектаў, мадэль выражае не адпаведнасць, але падабенства, якое, згодна з «Глумачальным слоўнікам беларускай мовы», мы разумеем як наяўнасць агульных ці падобных рыс [5]. Пастаянны кампанент *good* у такіх структурах выступае ў сваім першым і асноўным значэнні – ‘добры’:

Army food might once have been something of a joke, but certainly not any more. The standards are as good as any first class hotel (M. Dewar), ‘армія (А) – гэта не гатэль (В), але якась харчаваньня ў войску такая ж добрая, як у першакласным гатэлі’.

Men won't ever be able to sit on us women again, when this war's over. Lilith's as good as any man (E. Elgin), ‘Ліліт (А) не мужчына (В), але яна не горш, чым любы мужчына (В), роўная яму’.

Яшчэ адна істотная асаблівасць семантыкі СФ *as good a(n) N as any* звязана з падставай параўнання: з аднаго боку, яна відавочна, таму што фармальна выражана пастаянным кампанентам *good*; з другога боку, *good* толькі канстатуе адпаведнасць кампанента яго класу, але не называе крытэрыя, паводле якога гэта адпаведнасць выяўляецца: у СФ не эксплікуецца, у чым А адпавядае В.

Яшчэ адзін англійскі СФ, які будзецца на аснове парнага злучніка *as... as*, – гэта мадэль *as Adj a(n) N as any* з такімі ж структурнымі варыянтамі, як і папярэдні СФ.

У ролі пастаянных кампанентаў выступаюць парны злучнік *as... as* і займеннік *any*, у ролі пераменных кампанентаў – назоўнік, які ў мадэлі прадстаўлены літарай *N*, і прыметнік, які ў мадэлі абазначаецца як *Adj*.

СФ мадэлі *as Adj a(n) N as any* мае 2 значэнні:

1) адпаведнасць асобы або прадмета характарыстыкам іх класа:

This war is as important as any war we have fought before (The Independent), ‘гэта вайна такая ж важная, як любая іншая вайна, якая ў нас была’.

The company can mend its ways and make cars as reliable as any of its competitors... (The Daily Telegraph), ‘машыны гэтай кампаніі могуць быць такімі ж надзейнымі, як і любога іншага вытворцы’.

2) падабенства асобы або прадмета аднаго класа да асоб або прадметаў іншага класа:

She saw him glance at her gracefully curved female body, as beautiful as any fashion model's; but there was no appraisal of her beauty in his eyes (P. Falconer), ‘яна не мадэль, але яе цела было такое ж прыгожае, як у любой мадэлі’.

Originally from Atlanta, Smit has spent the last year scouting vintage shops, salvation army stores and the attics of her friends' grandmothers, all over the world, to seek out glorious pieces of fashion history that are as desirable as any high designer label (Vogue), ‘гэтыя рэчы не створаны дарагімі дызайнерамі, аднак яны такія ж запатрабаваныя, як і вырабы прэстыжных марак’.

Прыметнік у структуры СФ выконвае 2 функцыі:

1) эксплікуе падставу параўнання:

Investors face a geopolitical situation as dangerous as any since WW2 (The Daily Telegraph), ‘па сваёй небяспечнасці гэта геапалітычная сітуацыя падобна да любой іншай сітуацыі пасля Другой сусветнай вайны’ (падстава параўнання – небяспечнасць);

2) експлікуе сему ацэнкі, якая ў залежнасці ад лексічнага нападунення пераменнага кампанента можа быць:

а) станоўчай:

*Jacqui was **as beautiful as any film star*** (P. Falconer).

*Of the 200 wins he has overseen during nearly 10 years in charge at the club, this must have been **as pleasing as any*** (The Times);

б) нейтральнай:

*The Cabinet changes of September 1981 were **as extensive as any** made in the Thatcher years of Government* (N. Fowler).

*We stayed for lunch – a chicken and golden onion tagine – then headed west, cross-country, along valleys **as green as any shire**...* (The Daily Telegraph);

в) негатыўнай:

*They're clever and devious and dramatic. Oh, they're **as violent as any other terrorists**, and they like to shock* (G. Cross).

*There are blocks **as ugly as any** built in England in the 1960s, though unlike their English equivalents they've been very well looked after* (MSN).

Прагматычная спецыфіка СФ абумоўлена двума фактарамі:

1) СФ прадстаўляе сабой апавядальны сказ і перадае меркаванне дэкларатыўным спосабам. СФ стварае адпаведнасць кампанента асераднёнаму стандарту яго класа або падабенства да асоб або прадметаў іншага класа, прадстаўляе адпаведнасць/падабенства як дадзенасць.

2) СФ мае структуру параўнання, якое служыць сродкам пераканання ў прымальнасці кампанента: кампанент не горшы, чым асобы/аб'екты яго класа, адпавядае ім і таму з'яўляецца прымальным. Паколькі ўсё ў свеце адносна і ўспрымаецца з пэўнага пункту гледжання, вывады параўнання таксама залежаць ад сістэмы адліку, у нашым выпадку – ад кампарата. Напрыклад, у параўнанні з чарапахай чалавек рухаецца хутка, а ў параўнанні з аўтамабілем – павольна. Гэта значыць, што ацэнка *A* можа быць адной ў параўнанні з *B* і іншай у параўнанні з *C*. У СФ *as good a(n) N as any* перакананне ў прымальнасці кампанента дасягаецца тым, што структурай задаецца адпаведны кампарат: калі б мы параўноўвалі кампанент з нашым уяўленнем пра яго ідэал, ён, верагодна, прайграваў бы кампарату, наша ацэнка была б негатыўнай; калі ж кампанент параўноўваецца з тыповым прадстаўніком свайго класа, ён прадстаўляецца не горшым, чым усе іншыя, што падводзіць да вываду аб яго прымальнасці.

На аснове аналізу структурных, семантычных і прагматычных асаблівасцей англійскіх сінтаксічных фразеалагізмаў са абагульненым значэннем адпаведнасці і падабенства можна зрабіць наступныя **вывады**:

1. СФ маюць структуру апавядальнага сказа, складаюцца з пастаянных і пераменных кампанентаў і рэалізуюцца ў 4 структурных варыянтах.

2. У складзе СФ вылучаюцца 2 асноўныя структурныя часткі, якія звязваюцца злучнікам *as... as*. У сказе першая частка выконвае функцыю іменнай часткі выказніка або дападунення, другая частка – акалічнасці параўнання.

3. Па форме і па лагічнай структуры СФ з'яўляюцца параўнаннямі, пры гэтым кампанент эксплікуецца ва ўсіх структурных варыянтах, а кампарат – толькі ў другім.

4. У залежнасці ад лексічнага напаўнення пераменных кампанентаў СФ выражаюць а) адпаведнасць асобы або прадмета асераднёнаму стандарту іх класа; б) падабенства асобы або прадмета аднаго класа да асоб або прадметаў іншага класа. Значэнне двух першых структурных варыянтаў СФ таксама можа ўключаць сему канстатацыі прыналежнасці кампанента да класа кампарата.

5. Падстава параўнання ў СФ *as good a(n) N as any* фармальна выражана пастаянным кампанентам, аднак не ўказвае дакладнага крытэрыя, паводле якога праводзіцца параўнанне. У СФ *as Adj a(n) N as any* падстава параўнання выражаецца пераменным кампанентам і эксплікуе сему ацэнкі.

6. СФ *as good a(n) N as any* выступае як структура, якая з ацэнкай не суадносіцца. СФ *as Adj a(n) N as any* у залежнасці ад лексічнага напаўнення пераменнага кампанента *Adj* выражае адпаведнасць стандарту/падабенства як станоўчую, нейтральную або негатыўную ацэнку.

7. Прагматычная спецыфіка СФ абумоўлена, па-першае, тыпам сказа, які служыць сродкам сцвярджэння адпаведнасці або падабенства як дадзенасці, а па-другое, структурай параўнання, якое выступае як сродак пераканання.

ЛІТАРАТУРА

1. Русская грамматика. Том II. Синтаксис. Редкол.: Н. Ю. Шведова [и др.] – М. : Наука, 1980. – 709 с.

2. Величко, А. В. Предложения фразеологизированной структуры в русском языке: автореф. дис. докт. филол. наук: 10.02.01 / А. В. Величко. – Нижний Новгород, 2017. – 41 с.

3. Величко, А. В. Когда есть о чем поговорить, или предложения фразеологизированной структуры в русской речи: учебное пособие для иностранных учащихся / А. В. Величко. – СПб. : Златоуст, 2016. – 188 с.

4. Конюшкевич, М. И. На шкале сходств и различий: категория сравнения в русском и белорусском языках: монография / М. И. Конюшкевич. – Гродно : ГрГУ, 2018. – 435 с.

5. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы / уклад. : І. Л. Капылоў [і інш.] ; пад рэд. І. Л. Капылова. – Мінск : Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2016. – 968 с.

6. Macmillan Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/as-good-a-time-place-etc-as-any>. – Date of access: 15.12.2018.

7. Longman Dictionary of Contemporary English [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/as-good-a-time-place-etc-as-any>. – Date of access: 15.12.2018.